

Psalm 1:1 – Wat is de betekenis van het eerste woord?

Psalm 1:1 wordt in de TLVG-vertaling als volgt weergegeven:

Hoe gelukkig, de mens ...
die op gewetenloze adviezen niet is afgegaan,
die op de weg der zonde niet kwam te staan,
noch neerzat in de kring der schampere spot, ...

In transliteratie en woord-voor-woord-vertaling:

aSJ.réei-haa.iéSJ aSJér ló ... | xxx van de mens die niet ...

Hierbij is het eerste woord weergegeven als **xxx**.

Hieronder om de gedachten te bepalen allereerst een aantal vertalingen.

- Luthervertaling:** Welgelukzalig is hij die niet ...
- Statenvertaling:** Welgelukzalig is de man die niet ...
- Van der Palmvertaling:** Welgelukzalig is de man, die niet ...
- NBG:** Welzalig de man die niet ...
- NW:** Gelukkig is de man die niet ...
- Herziene NW (2017):** Gelukkig de mens die niet ...
- Soncino– The Psalms:** Happy is the man that hath not ...
- A.C. Feuer - Tehillim:** The praises of Man are that he (...) not ...
- Buber/R. – Die Preisungen:** O Glück des Mannes der nicht ...
- Gerhardt/van der Zeyde:** Gelukkig de man die niet ...
- Willibrordvertaling (1996):** Gelukkig de mens die niet ...
- Naardense Bijbel:** Welzalig is de man die niet ...
- NBV:** Gelukkig de mens die niet ...
- NIV:** Blessed is the man hoe does not ...

Opmerkelijk is dat de meeste vertalingen het vers openen met een bijvoegelijk naamwoord, terwijl het Hebreeuws dat helemaal niet heeft. Dat is waarschijnlijk moeilijk te vermijden, niettemin is het interessant om te onderzoeken wat er feitelijk staat en wat de bedoeling van die uitspraak is.

Het eerste woord, **aSJ.réei ...**, komt van de werkwoordstam **aaSJár**. De standaardvorm (Qal) van dat werkwoord betekent (Davidson), 'to go straight on' (Spr. 9:6), de intensieve vorm (Piël) heeft een aantal betekenissen, waaronder 'to guide, direct aright', maar ook ... 'to pronounce happy, to call blessed' (Ps. 41:3, 72:17) – daarmee komen we bij ons onderwerp.

Het *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament* door Jenni/Westermann schrijft over de laatstgenoemde werkwoordsvorm onder andere:

Durch das Verbum, das sich (...) allein auf Personen (aber nie auf Gott) bezieht, wird eine prädikative Beschreibung positieven Inhalts zum Ausdruck gebracht, die durch den Kontext oder durch Angaben verschiedener Art inhaltlich näher erklärt und begründet wird.

Een belangrijke uitspraak die ook van toepassing is op het afgeleide woord **aSJ.réei** ... Waar het daarbij in feite om gaat is het verschil tussen subjectief en objectief. Door het woord **aSJ.réei** ... wordt niet zozeer iets gezegd over de subjectieve gemoedstoestand, het geluksgevoel van de betreffende persoon zelf; nee, het is veeleer de objectieve en waarderende beschrijving van wat het gevolg is als iemand zich houdt aan datgene wat wordt genoemd, het is een 'gelukkig-prijzing'. Waarbij een gelukkig-prijzing impliceert dat er een ander is, die de gelukkigprijzing doet. Dat is natuurlijk de psalmist, maar ook de welwillende lezer. Natuurlijk zal iemand die 'gelukkig-geprezen' wordt zich in bepaalde mate ook gelukkig voelen, maar dat subjectieve gevoel is niet dat wat de uitdrukking **aSJ.réei** ... omschrijft – voor dat subjectieve gevoel worden andere woorden gebruikt.

Het woord **aSJ.réei** ... zelf is een vervoeging van het zelfstandig naamwoord **éSJer**, 'gelukkigprijzing'. Maar, bijzonder, het is om te beginnen een meervoudsvorm - door een enkele commentator, Fürst, verklaard als een verzamelbegrip voor het abstracte karakter van het woord. Bovendien is het een verbindende vorm, de 'status constructus', waardoor het direct gekoppeld is aan het daarop volgende woord - in Psalm 1:1 is dat aan **haa.iéSJ**, 'de man' of 'de mens'. Het resultaat daarvan, **aSJ.réei-haa.iéSJ**, functioneert in feite als een tussenwerpsel, 'gelukkigprijzingen van de man/mens'. Het bovenstaande is te zien als een samenvatting van uitspraken in een aantal handboeken.

In Lisowsky's *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament* staat **éSJer** de volgende vertaling (d/e/l): Heil / happiness / beatitudo

Uit de lijst met vermeldingen blijkt, dat het alleen maar voorkomt in die bijzondere meervoudsvorm.

Het is verder een bij uitstek poëtische uitdrukking, het komt 26 keer in de Psalmen voor, 9 keer in andere poëtische boeken en 10 keer elders. Het verwante woord, **óSJer**, 'geluk', komt één keer voor, in Gen. 30:13.

Gesenius vermeldt over **aSJ.réei** in *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* en schrijft:

Nur in d. F. **aSJ.réei** als st. cstr. (...) – Heil, immer m. einem Gen. Interjektionell gebraucht: Heil dem ...!

Benjamin Davidson geeft in *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon* omschrijft **éSJer** als volgt:

happiness, blessedness; only in pl. constr. In the character of an interj.
aSJ.réei-haa.iéSJ O the happiness of the man!

Koehler / Baumgartner in *Lexicon in Veteris Testamenti Libros (d/e)*:
Einleitungswort der Makarismen *introductory words of blessings (...)*:
glücklich ist, wer ... *blessed, happy is who ...*

Fürst in *Hebräisches und Chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*:

Glück, Heil, dah. als Heilsruf im st. c.: Heil! (...) Der pl. dieses Wortes ist im Sammelbegriff der Abstaktion begründet u. die Anwendung des pl. als Heilsruf auch im aram. Vorhanden.

Brown/Driver/Briggs' *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*:
happiness, blessedness (...) abstr. intens. exclam. *O the happiness, blessedness of.*

Friedrich Baethgen in *Handkommentar zum Alten Testament – die Psalmen*:

Es ist, wie v. 3 zeigt, nicht Wunsch, sondern Aussage in Form des Anrufs. (...) ... denn der Dichter will im Gegensatz zu dem unglücklichen Schicksal des Gottlosen den nicht gestörten und zu seiner vollen Entwicklung kommenden äusseren Lebenslauf des Frommen glücklich preisen.

In de parallel passage in Jeremia 17:7, waar bovendien de relatie met God extra wordt benadrukt, wordt het woord 'gezegend' gebruikt, **baroéch**, op dezelfde plaats waar in Psalm 1:1 het woord **aSJ.réei** staat.

In *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament* schrijven

Jenni/Westermann over de uitdrukking **aSJ.réei ...**:

Eher ist sie als ein prädikativer Heilsspruch zu verstehen, der einen Menschen (oder eine Personengruppe) auf Grund eines beglückenden Heilszustandes lobend hervorhebt und als exemplarisch – insofern ermahnend – hinstellt, und der vor allem im weisheitlichen, dann aber auch im engeren religiösen Interesse ergangen sein dürfte.

In Psalm 1:1 wordt deze uitdrukking van toepassing gebracht op **haa.iéSJ**, 'de man/de mens' die het kwade mijdt en zich intensief met Gods Woord bezig houdt. Het woord **haa.iéSJ** wordt dikwijls vertaald met 'de man'. Dat is op zich zeker correct, maar het woord **iéSJ** kan, afhankelijk van de context, zowel met 'man' als met 'mens' worden vertaald.

Voor de betekenis van het woord is de tekst in Genesis 2:23 bepalend. Aangezien de vrouw **iSjáah** wordt genoemd, omdat ze uit de **iéSJ** genomen is, is de **iSjáah** een vrouwelijke **iéSJ**. En aangezien de vrouw niet de vrouwelijke 'man', maar de vrouwelijke 'mens' is, is de weergave van 'mens' hiermee op zich al gejustificeerd. Als voorbeeld, een berin en leeuwin zijn vrouwtjesdieren, beer en leeuw kunnen mannetjesdieren betekenen, maar zijn daarnaast ook een soort aanduiding. In dit specifieke opzicht ligt het Engels dichter bij het Hebreeuws, met 'man/woman'. 'Man' kan zowel op de man duiden als op de 'mens' - 'mortal man' is 'de sterfelijke mens'. In het Hebreeuws is dat vergelijkbaar. Veel vertalingen geven het woord **iéSJ** in de eerste regel van Psalm 39:12 (c.q. :11) dan ook weer met 'mens' of, algemeen, met 'iemand'; op andere plaatsen is een vertaling met 'man' uiteraard de meest adequate weergave. Terug naar psalm 1:1, aangezien het kiezen voor rechtvaardigheid en het mediteren over Gods Woord geen specifiek mannelijke bezigheden zijn, is in de *TLVG*-vertaling **iéSJ** weergegeven met 'mens'.

Resumerend, de uitdrukking **aSJ.réei-haa.iéSJ** is niet geschreven als een recept voor geluk (hoewel het beslist als een advies mag worden opgevat). Het persoonlijk geluk is immers niet de doelstelling van de mens die op God gericht is, het gaat zo iemand er immers om het juiste te doen en naar Gods Woord te leven; persoonlijk geluk is een bijproduct van een leven, dienstbaar aan God. De vraag is dus: wat komt op de eerste plaats, is dat het eigen geluk, of is dat een leven in dienst van God? Anders gezegd: wat is middel en wat is doel? Voor de psalmist is God geen middel tot het verwerven van geluk, maar is dienstbaarheid aan God zijn doel. De term is dus bedoeld als gelukkigprijzing, en daarom is het ook als uitroep vertaald: 'Hoe gelukkig, de mens ...'. Het uitroepteken is weliswaar komen te vervallen, doordat de uitroep wordt gevolgd door een uitgebreide opsomming die die gelukkigprijzing onderbouwt, maar zou bij die eerste woorden toch uitstekend passen!

De eerste verzen luiden dan als volgt:

Hoe gelukkig, de mens ...
die op gewetenloze adviezen niet is afgegaan,
die op de weg der zonde niet kwam te staan,
noch neerzat in de kring der schampere spot,
maar wiens lust en leven veeleer de Wet van Jehovah is,
die dag en nacht met diens Wet hoorbaar bezig is.

Voor het laatst bijgewerkt: 29 april 2019